

טשענאטאזער צייטונג

פרייטאג פ' שמות כ' טבת תרצ"ח
ליכט-צינדען 3.10

פרייטאג פ' שמות כ' טבת תרצ"ח
ליכט-צינדען 3.10

פרייטאג פ' שמות כ' טבת תרצ"ח
ליכט-צינדען 3.10

Zbliża się gwiazdka – czas pomyśleć o podarkach

**NAJPRAKTYCZNIJSZYM
NAJBARDZIEJ NOWOCZESNYM
NAJMILEJ WIDZIANYM**

Jest podarek zakupiony w salonie propagandowym ELEKTROWNI

ULICA N. M. PANNY 22

ODWIEDZENIE NIE OBOWIĄZUJE DO KUPNA

do niektórych grzejników i świeczników dodaje się premie gwiazdkowe.

בתיא ביזרמן

ד"ר יהודה ליב אש

נשואים

פרדלה

חודש טבת תרצ"ח.

טשענאטאזער

אונזער חשובין מיטארבייטער

אדון. ד"ר לייב אש

צו זיין חתונה מיט פרייליך

בתיא ביזרמאן (פראדל)

ווינשט גליק און צופרידענהייט

רעדאקציע

טשענאטאזער צייטונג

PODZIĘKOWANIE.

Wyrażamy gorące podziękowanie
Sz. P. Drowi Mikulskiemu
za dokonanie udanej operacji córce naszej
oraz Personelowi Szpitala Żydowskiego
za troskliwą opiekę.

Rodzina Ejzenstein.

ענטשולדיגונג.

איך בעס ענטשולדיגונג גיי דער פערזאן-
טינג פון 2 טען שניידער-צען, אלעס 12, פאר מיין
נישט - סאקשישער האנדלונג. איך פערזיכער, אז
אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען. אלס צייכען
פון חרטה גיב איך 5 זל. פאר'ן יוד. שפיטאל צו
דער דיספאזיציע פון צעך.

מ. גודעלמאן

ווייעלן!

צו דעם חנוך הספר

וואס וועט פארקומען מאָנטאג, דעם 27-טען גרונדען אין דער
האויזונג פון נחמ' אלעמביק, קרולעווסקא 8, האבען מיר דעם
כבוד איינצולאדענען דעם גאנצען וויעלדער עולם.
דאס שרייבען אהיות קומט פאר פון 3 גאכמאטאג ביז 9 אָדער.
גפאים פון דער חברה „אחיעזר“
(בעלי-מלאכות)
נחמ' אלעמביק, פייוויל בראט, וויעלן.

א נאכט-סטרוזש

מיט גוטע רעפערענצען
ווערט שוין געזוכט

אין איינע-סקלאד פון ח. איצקא, גארבאלד 10

Komplet rysunków maszynowych dla dorosłych

organizuje inż. F. FABRYKANT
Inform.: Garncarska 6—8 codziennie 4—6.

FABRIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA „KRYSZTAŁ”

ul. Berka Joselewicza 2.

צום פרייהלינג-סעזאן

מיר נעמען אן צו האשען קראגענס מיט לאנג - ווערענדע
שפיגל-גלאזן ווי אויך **כעמיש** צו רייניגען און צו שטראפען
אלעארט קליידונג. גארדינען צו האשען און צו שטראפען.
ספעציאליטעט: 1) פארבען לעדערנע קורטקעס
2) דעטאשירען (ארויסנעמען) פלעקען און האשען
אכטונג: פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ'ן אָרט
סווערען אויך אָנגענומען מאגאזין-העמדער צום פֿרעסען
אלץ צו בלייגע פרייען.

הירשל נופקצוויטש

צוליעבן טויט פון זיין

פאטער

דריקט אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל
די פערזאנלעכע
פון י. א. ס. ק. „הפועל”

WORLD-RADIO
świat w domu...

TOSCA

model na rok 1938
to odbiornik popularny o wy-
sokich walorach akustycznych
iarchitektonicznych.

Cena zł. 226.—

Zakłady Radiotechniczne
WORLD-RADIO
Inż. Br. Fliegelman i S ka
ALEJA 24 (w podwórzu)
tel. 25-75.

FUTRO MĘSKIE

używane w dobrym stanie
do sprzedania
Landau, Aleja 11.

Dr. med. A. WOLBERG
choroby skórno - weneryczne
POWRÓCIŁ
i ordynuje od 4—7 po poł.
Aleja Wolności № 13
II piętro tel. 13-67.

אחיותנו קיילה, ולאחיותנו יונה ומרדכי ברום זמות אמם רבקה ז"ל

כום נחמומים באטונג הכבד
מגישים: מפקדת וקן ביתר בוילן, ועדת קרן-תלמידי בוילן.

ק"ל ה'!

אתך אנחנו ביגונג הרב. הנחמו!

דרור „כרמל”.

יונה! אתך אנחנו באבליך הכבד זמות עליך אמך ז"ל

בעבודות המסורה למען הקמת ארצנו השלמה תנוחם!

דרור „קדימה”.

רגשי נחומים לאחנו מרדכי זמות עליך אמו ז"ל

מצא נחומים בעבודת המוריה בעד רעיון מלכות ישראל.

דרור „דרור”.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חברה קיילה ברום צוליעב'ן

פרייהייטגען טויט פון איהר מוטער **רבקה ז"ל**

קראשעל, עלא, אסתר, פרימעט, ליפסשא, מרים, פעסא, וויעלן.

את חכרנו מרדכי ברום זמות עליך אמו

הננו מביעים את השתתפותנו באבלו הכבד
דרור „צווערצווייטש, לייב צווערצווייטש, שמאי שימאנאוויטש

דער פאמיליע ברום צוליעב'ן פרייהייטגען טויט פון זייער גוטע מוטער און פרוי
אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.

דעם חשובין פריינד אדון. ד"ר לעאן אש

צו זיין חתונה מיט פרי. בתיא ביזרמאן

די הארציגסטע ברכות ווינשען:

שרה'לע און ש. פראנק.

Z intencji zaślubin mojego współpracownika
SZLAMKA DORFMANA z p. **ESTERĄ GELKOPF**
życząc szczęśliwego współżycia i dużo radości
KAROL GORSET

אונזערע פריינד דער פאמיליע פלאצקער

צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער חנה'לע מיט ה' דוד ווייצמאן

א הארציגען מזל-טוב, די עלטערן פיעל נחת

ווינשען א. אפראמאוויטש, פרוי און פאמיליע.

ביבליאטעק „קולטורא”

ווערט א לייענער פון דער איינציגער יודישער געזעלשאפטליכער

ביבליאטעק „קולטורא”

וואו איהר **נייעסטע אויסגאבען אין פויליש און יודיש.**

פערשרייבט זיך אין דער ביבליאטעק קולטורא, אלעס 20.

אונזער ליבען שוואגער דוד בראפאט

צוליעב'ן טויט פון זיין

מוטער

דריקט אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

פאמיליע רעקסלער

כאזשוב.

די אלע, וואס האבען אָבעגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער טייערען, געליעבעטען מאן, פאטער
און זיידע
יעקב מאיר הכהן אייזנער ז"ל
לאנגהייגענער סוחר און הויז-בעזיצער אין לוטווא, געוועזענער קהל-פרעזעס, גרינדער און
פרעזעס פון פאנק קאפיטעקלי און פרעזעס פון דער גמילת-חסדים-קאסע אין לוטווא, וועלכער
איז נפטר געווארען שבת י"ד טבת און געקומען צו קבורה צומארגענס אויפ'ן וויעלדער בית-החיים
דריקען מיר אויס אונזער טיעפסטען דאנק, די אין טיעפען צער פערבליבענע
פאמיליע אייזנער.

מיר בעשליגען זיך אין גרויסען צער פון אונזער ג' שותף לייב אייזנער צוליעב'ן טויט
פון זייער עהרזיירדיגען פאטער, ז"ל יעקב מאיר
המקום ינחם אותם בתוך שאויר'ר.

משה האלבער און פרוי, יצחק קאגיאנסקי און פרוי, וויעלן.

את ידידנו האחים איטשע ולייב אייזנער ואת משפחת אייזנער שנתתמה לרגלי
מות עליהם אביהם ובעלם הננו מביעים רגשי השתתפות בצערם.
רוויה וצבי וואלמאן, היגדה ופיוויש סקוויניץ.

הננו משתתפים בצערם הגדול של האחים יצחק, לייב ויחזקאל אייזנר ומשפחתם
לרגלי אסונם הגדול שלחק מאתם עשית ראשם אביהם הנכבד
יעקב מאיר ז"ל
משפחת מנדליב, ומשפחת ברודר

אח חבירנו לייב אייזנר ורעיותו לרגלי אבדתם הגדולה בחלק מאתם אביהם היקר באדם
יעקב מאיר ז"ל

הננו מביעים השתתפות בצערם
הסתדרות הציונים הכללים, סניף בוילן.

לקרובנו לייב ופולה ולמשפחת אייזנר השווים בצער לרגלי אבדתם הגדולה בחלק
מאתם אביהם היקר המצוין במדות נעלות מחוננו **יעקב מאיר**
הננו מביעים להם דברי נחומים.

רניה ווסף שאיא

מען דארף דערפון לערנען.

קורצע ידיעות פון דער וואך

וואלט שטענדיג געווען געווען דער וועג
טהו; אויב די יודישע ראטעווער-
קאלע האט פונדעסטוועגן דעם דאזי-
נען טרויער פראקלאמירט, איז עס נאך
געווען א גרויסער וואונדער, אז עס
זיגט אן געקעמפערטע, ווי עס האלט
מיט'ן יודישען אהדות. און אויב אזוי
דארפן מיר דערפון שטיין לערנען -
מען דארף לערנען, אז אויב יודען הא-
בען נאך פטליכע טעג זיך געהאלטען
איינס, האט מען פאר אונז בעקומען
דורך ארץ און אכטונג.

מיר וואלטען געקאנט דערוועגן
זעהר פילע טעקעס וואס די טעטעס-
דעם פערשטע, וואס די טעטעס-
ווער יודען האבען זיך פערשטע מיט
דייער טאלידאטעס. דאס דארף אבער
אונז לערנען, אז נישט בלויז אין דעם
קליינעם פארט, נאר אין יעדער היינטיג
דארף הערשען שלום און אהדות אין
דער יודישער פאמילה און דאס וועט
ווארען זיין, אז אונזערע שונאים וואלטען
אונז נישט קענען איינפירען.

מהלוקת און שנת חנם מאכט אונזער
לעבען חרוב, אהדות אבער שטארקט
אונז גיט אונז פא און מוט אבזושט-
סען אלע אטאקעס.

מען דארף פון דעם פארגעקומענעם
עפיש לערנען!

מיר וועט נישט שטארק בענייטערע
פון איינפירענען טרויער-מאניפעסטאצ-
יעס, וועלכע ווערען לעצטענס שוין
א ביסלע צו פילע פראקלאמירט. בעסער
וואלטען מיר געוואלט איינפירענען ימים
שובים, פערשליכע שמחות, אין וועלכע
יעדער מענטש, איבערהויפט א פאלק,
נויטיגט זיך שטארק.

אויב מיר דערמאנען דעם טרויער,
וועלכער איז פראקלאמירט געווארען די
לעצטע וואך דורך דער יודישער ראט-
מענער קאלע, איז עס דערפאר, ווייל
מיר קאנען דערפון עפיש לערנען.

מיר האלטען אין איין פרעדיקטן ווע-
גען יודישען אהדות, מיר ווייזען אויף,
אז ווען דער גאנצער צבור אין פוילען
וואלט געהאט פערשטענדיגס פאר א
געמיינעווער יודישער ארבייט, וואלטען
די צרות נישט געווען אזוי גרויס, ווייל
אלעמאל ווען יודען האבען זיך פער-
אייניגט (און דאס ווער וואלטען, הא-
בען זיי שטענדיג געמוענט אנטפער, ווי
אזוי אבזושטויערע דעם שונא, וועלכער
האט געוואלט אונז דערדריקען.

נעמען מיר איין קליינעם פארט:
די יודישע ראטעווער-קאלע האט
צוליב דער פיקסעציע-ציה פראקלא-
מירט א טרויער, וואס זאל זיך אויס-
דריקען אין דעם, אז כל זמן די פיקס-
טען וועלען שטענען פאר די יודישע
געוועלבער, וואלטען זיך יודען אהאל-
טען פון געזאן זיין קינע, צוקערנישט און
טעאטער און דאס אבזושטויערע געזא-
אדעקענען פאר די געליטענע סוחרים.
צום שבת פון דער היגער יודישער גע-
פעלערונג מוז מען זאגען, אז אנדער
90 פראצענט יודען האבען זיך צו דעם
רוף צוגעהערט און דעריבער טאקי
האט עס געמאכט דעם געהעריגען איי-
נדרק.

אמת, מיר בעטענען דאס און שטיי-
נען אונזער, אז מיר האבען צו די
אייגענטימער פון די קינעס אדער צו-
קערנישט (מיט א קליינעם אויסנאם)
גארנישט. און נישט זיי האבען מיר גע-
זאגט.

וואלט שטענדיג געווען געווען דער וועג
טהו; אויב די יודישע ראטעווער-
קאלע האט פונדעסטוועגן דעם דאזי-
נען טרויער פראקלאמירט, איז עס נאך
געווען א גרויסער וואונדער, אז עס
זיגט אן געקעמפערטע, ווי עס האלט
מיט'ן יודישען אהדות. און אויב אזוי
דארפן מיר דערפון שטיין לערנען -
מען דארף לערנען, אז אויב יודען הא-
בען נאך פטליכע טעג זיך געהאלטען
איינס, האט מען פאר אונז בעקומען
דורך ארץ און אכטונג.

מיר וואלטען געקאנט דערוועגן
זעהר פילע טעקעס וואס די טעטעס-
דעם פערשטע, וואס די טעטעס-
ווער יודען האבען זיך פערשטע מיט
דייער טאלידאטעס. דאס דארף אבער
אונז לערנען, אז נישט בלויז אין דעם
קליינעם פארט, נאר אין יעדער היינטיג
דארף הערשען שלום און אהדות אין
דער יודישער פאמילה און דאס וועט
ווארען זיין, אז אונזערע שונאים וואלטען
אונז נישט קענען איינפירען.

מהלוקת און שנת חנם מאכט אונזער
לעבען חרוב, אהדות אבער שטארקט
אונז גיט אונז פא און מוט אבזושט-
סען אלע אטאקעס.

מען דארף פון דעם פארגעקומענעם
עפיש לערנען!

זאל "מכבי"
די סאני-שול
פונם קראקאווער דימאליטשען טאג - לעהרער
מ. ביבולסקי
אריבער איין פאר די חילג בעקער געוועזענע
שבת, ד. 25 און זונטאג, ד. 26 דע-
צעמבער פון 5 ביז 11 א זיגער
סאני-ווענערע
(ראנסינגס)
אויף וועלכע מיר בעטען אום צאהלריכען געווען.
גוטע אריבערונג געזיכערט. - דער זאל
איז גוט בעהייטעט. - געשטעקער בופעס.

פארשטאנדט אטאקעס אטאקעס האט א גרויסע
מאניפעסטאציע אטאקעס אטאקעס שווערען
אין יודישע געשעפטען.
- אין לעמבערג איז פער'חמ'עס
געווארען די דרוקעריי פון דער פו-
ליטישער טאג-זייטונג, "כווילע".
די "כווילע" ווערט דערווייל געדרוקט
אין א פערקלענערטען פארמאט אין
דער דרוקעריי פון דער אוקראינישער
זייטונג, "דילע". קיין שום פוילישע
דרוקעריי האט נישט געוואלט דרוקען
די "כווילע". אין דער זעלבער צייט
איז אויך לינקוידערס געווארען א
צווייטע יודישע זייטונג, וואס איז
געווען עטליכע גאנצע 26 יאהר.
- לויט א פאררעדונג פון אינער-
מיניסטערס איז פונדערגעלאזט גע-
ווארען די פארטיי פון די אונגארישע-
גיגע סאציאליסטען, בראש פון וועל-
כער עס איז געשטאנען דר. קרוק ודר.
קרוק איז די טעג אפגעשיקט געווארען
קיין קארטווי-פערעווע. די לינקוידעס
פון די אונגארישע-גיגע האט ארומ-
גענומען אלע זייערע אבטיילונגען אין
גאנצען לאנד.

- אין ווארשא איז אונטערגעשרי-
בען געווארען א פערשטענדיגונג ווע-
גען צאל-קאנטינגענט צווישען פוילען
און סאטוויט-רוסלאנד.

- אין ארץ ישראל זענען פארגע-
קומען צוואנציגסטויען צווישען פא-
ליטי און מיליטער פון איין זייט און
געוועזענע פארגעשטע גאנצעס פון
דער צווייטער זייט. מעהרערע ארא-
בער זענען דער'הרג'עט און פערוואנ-
דעט געווארען.

- אין חיפה'ער שפיטאל איז גע-
שטארבען פון זיגע וואונדערן דער
יודישער קאלאניסט פון נהלל, גלא-
בערסאן, וועלכער איז פערוואנדיגט
געווארען בעת'ן אפאל אויפ'ן יודישען
אויסגאנג נעמען חיפה.

- אין די הענד פון אנדערע פארגע-
שטארקטע-פארגעט גאנצע איז אריינגעפאלען
דער יודישער געהילפס-פאליציאנט

פארשטאנדט אטאקעס אטאקעס האט א גרויסע
מאניפעסטאציע אטאקעס אטאקעס שווערען
אין יודישע געשעפטען.
- אין לעמבערג איז פער'חמ'עס
געווארען די דרוקעריי פון דער פו-
ליטישער טאג-זייטונג, "כווילע".
די "כווילע" ווערט דערווייל געדרוקט
אין א פערקלענערטען פארמאט אין
דער דרוקעריי פון דער אוקראינישער
זייטונג, "דילע". קיין שום פוילישע
דרוקעריי האט נישט געוואלט דרוקען
די "כווילע". אין דער זעלבער צייט
איז אויך לינקוידערס געווארען א
צווייטע יודישע זייטונג, וואס איז
געווען עטליכע גאנצע 26 יאהר.
- לויט א פאררעדונג פון אינער-
מיניסטערס איז פונדערגעלאזט גע-
ווארען די פארטיי פון די אונגארישע-
גיגע סאציאליסטען, בראש פון וועל-
כער עס איז געשטאנען דר. קרוק ודר.
קרוק איז די טעג אפגעשיקט געווארען
קיין קארטווי-פערעווע. די לינקוידעס
פון די אונגארישע-גיגע האט ארומ-
גענומען אלע זייערע אבטיילונגען אין
גאנצען לאנד.

- אין ווארשא איז אונטערגעשרי-
בען געווארען א פערשטענדיגונג ווע-
גען צאל-קאנטינגענט צווישען פוילען
און סאטוויט-רוסלאנד.

- אין ארץ ישראל זענען פארגע-
קומען צוואנציגסטויען צווישען פא-
ליטי און מיליטער פון איין זייט און
געוועזענע פארגעשטע גאנצעס פון
דער צווייטער זייט. מעהרערע ארא-
בער זענען דער'הרג'עט און פערוואנ-
דעט געווארען.

- אין חיפה'ער שפיטאל איז גע-
שטארבען פון זיגע וואונדערן דער
יודישער קאלאניסט פון נהלל, גלא-
בערסאן, וועלכער איז פערוואנדיגט
געווארען בעת'ן אפאל אויפ'ן יודישען
אויסגאנג נעמען חיפה.

- אין די הענד פון אנדערע פארגע-
שטארקטע-פארגעט גאנצע איז אריינגעפאלען
דער יודישער געהילפס-פאליציאנט

Przestarczałe i zczecniałe żarówki dają mniej światła

niż nowoczesne wewnętrzne malowane Osramówki. Zastępujcie zatem stare żarówki Osramówkami - bo one dają obficie i tanie światło.

OSRAMÓWKI-D

Znakowane w dekalumenach gwarantują małe zużycie prądu. WYRÓB POLSKI

קומט בעוואונדערען מין כאאינקע...

פאניש סמאל, איך האב דעם כבוד
איך איינצולאדענען מיט אייער בני-
בת צו מיר היינט צו - גאט און אין
איינזענע וועט איהר אויך געוואונ-
דערען מין הערליך אויסגעפונעט, כא-
אינקע.

אט אזא ברייטע האב איך בעק-
מען פון מין שכן ישראל יודעל, ווען
איך זענען געקומען אויף מיטגא.
אין לענדער צייט האב איך גארנישט
פערשטאנען, וואס מין שכן וויל פון
מיר האבען, וואס הייסט דאס, ווי קומט
מין שכן ישראל יודעל, דער גאנצער
נאכער יוד, צו א כאאינקע און אויב
ער מאכט עס שוין יא, טא צו וואס
לארענט ער מין איין - נישט אדערש,
אז מין שכן מאכט פון מיר חוק, קע-
נענדיג אבער צו גוט מין ישראל
יודעל מיט וויל ערנסטען בליק אויף
זאכען און געשעהענישען, האב איך
בעשלאסען איהם צו מאכען א ווייט
און זיך איבערגעציען לשמחה וז מה
הוא עושה.

צו דער ריכטיגער צייט האבען מיר
אנגעקלאפט אין מין שכן'ס טיר, וועל-
כע האט זיך ברייט געפונען און אויף
דער שוועל האט זיך געווינען ישראל
יודעל, וועלכער האט אונז כבוד גדול
אריינגעבעטען און געהייסען זע-
נען.

לכתחילה האבען מיר געשמועסט
וועגען היימישע ענינים, וועגען כינע
און יאפאן, וועגען פרנסה און געזונד,
ביז מיר זענען ארויסגעקומען אויף
דעם אמת'ן געשפער, וואס האט מיך
אין איינציגן מאמענט אומגעהערטענס
אינסערטירט - איך מין וועגען מין
שכן'ס כאאינקע.

פאניש סמאל, איך האב דעם כבוד
איך איינצולאדענען מיט אייער בני-
בת צו מיר היינט צו - גאט און אין
איינזענע וועט איהר אויך געוואונ-
דערען מין הערליך אויסגעפונעט, כא-
אינקע.

אט אזא ברייטע האב איך בעק-
מען פון מין שכן ישראל יודעל, ווען
איך זענען געקומען אויף מיטגא.
אין לענדער צייט האב איך גארנישט
פערשטאנען, וואס מין שכן וויל פון
מיר האבען, וואס הייסט דאס, ווי קומט
מין שכן ישראל יודעל, דער גאנצער
נאכער יוד, צו א כאאינקע און אויב
ער מאכט עס שוין יא, טא צו וואס
לארענט ער מין איין - נישט אדערש,
אז מין שכן מאכט פון מיר חוק, קע-
נענדיג אבער צו גוט מין ישראל
יודעל מיט וויל ערנסטען בליק אויף
זאכען און געשעהענישען, האב איך
בעשלאסען איהם צו מאכען א ווייט
און זיך איבערגעציען לשמחה וז מה
הוא עושה.

צו דער ריכטיגער צייט האבען מיר
אנגעקלאפט אין מין שכן'ס טיר, וועל-
כע האט זיך ברייט געפונען און אויף
דער שוועל האט זיך געווינען ישראל
יודעל, וועלכער האט אונז כבוד גדול
אריינגעבעטען און געהייסען זע-
נען.

לכתחילה האבען מיר געשמועסט
וועגען היימישע ענינים, וועגען כינע
און יאפאן, וועגען פרנסה און געזונד,
ביז מיר זענען ארויסגעקומען אויף
דעם אמת'ן געשפער, וואס האט מיך
אין איינציגן מאמענט אומגעהערטענס
אינסערטירט - איך מין וועגען מין
שכן'ס כאאינקע.

א יקר המציאות, ארום וועלכען עס
אמפערען זיך היינט די גרעסטע פער-
זענליכקייטען; יעדער וויל עס האבען
פאר זיך. איבערהויפט האבען געלייגט
דערויף אנאייג די אנפיהרער פון די
חשוב'ע נאכאדאנען דעמאקראטען, וועל-
כע ווילען ערשטענען דעם סטראנאן
פאר זיך. דעם דאזיגען סטראנאן האב
איך אויך אלס א גרויסע ציהרונג אויפ-
געהאנגען אויף דער כאאינקע.

- וואס איז דאס - פארג איך מין
שכן, זעהנדיג עפיש צוויי געגענטע-
דען, וועלכע הענגען נעבען זיך, איי-
נער מיט'ן קאפ אראפ און מיט די
פיס ארויף און דאס צווייטע ווידער
מיט די פיס ארויף און מיט'ן קאפ
אראפ.

- כא, כא, כא - צולאכט זיך מין
שכן - איהר דערקענט נישט, וואס
דאס איז דאס זענען דאך די צוויי
בודשעסען פון דער היגער קהלה.
דער ערשטער איז דער בודשעס, וואס
די פערוואלטונג האט אוועקגעשיקט,
און דער צווייטער, וועלכען דער ראט
האט אנגענומען. אט די צוויי זעלבענע
חפצים, וואס זענען א סימן פון אונזער
יודישער צעריסענקייט, האב איך אויפ-
געהאנגען אלס א זכר...

איצט קומט, וועל איך אייך ווייזען
די פראווינצער אבטיילונג. איהר זעהט
- זאגט מין שכן - דאס די גרינע
און געלע ענעמעלען - דאס זענען
אונזערע יודישע סוחרים פון דער פרא-
ווינץ. אמאל האבען זיי אנדערש אויס-
געזעהן, נאך נאך די לעצטע געשעהע-
נישען, האבען זיי בטקומען אזא מראה,
און כדי זיי זאלען נישט פערלירען
געזאן פאר די צוקונפטיגע דורות, האב
איך זיי פעראייביגט אויף דער כא-
אינקע. דאס, וואס דאס, וואס זיי גע-
פונען זיך, איז הינטער און עס יאגט
א קעלט, מאכט נישט אויס - זיי הא-
בען זיך די לעצטע צייט שוין צוגע-

א יקר המציאות, ארום וועלכען עס
אמפערען זיך היינט די גרעסטע פער-
זענליכקייטען; יעדער וויל עס האבען
פאר זיך. איבערהויפט האבען געלייגט
דערויף אנאייג די אנפיהרער פון די
חשוב'ע נאכאדאנען דעמאקראטען, וועל-
כע ווילען ערשטענען דעם סטראנאן
פאר זיך. דעם דאזיגען סטראנאן האב
איך אויך אלס א גרויסע ציהרונג אויפ-
געהאנגען אויף דער כאאינקע.

- וואס איז דאס - פארג איך מין
שכן, זעהנדיג עפיש צוויי געגענטע-
דען, וועלכע הענגען נעבען זיך, איי-
נער מיט'ן קאפ אראפ און מיט די
פיס ארויף און דאס צווייטע ווידער
מיט די פיס ארויף און מיט'ן קאפ
אראפ.

- כא, כא, כא - צולאכט זיך מין
שכן - איהר דערקענט נישט, וואס
דאס איז דאס זענען דאך די צוויי
בודשעסען פון דער היגער קהלה.
דער ערשטער איז דער בודשעס, וואס
די פערוואלטונג האט אוועקגעשיקט,
און דער צווייטער, וועלכען דער ראט
האט אנגענומען. אט די צוויי זעלבענע
חפצים, וואס זענען א סימן פון אונזער
יודישער צעריסענקייט, האב איך אויפ-
געהאנגען אלס א זכר...

איצט קומט, וועל איך אייך ווייזען
די פראווינצער אבטיילונג. איהר זעהט
- זאגט מין שכן - דאס די גרינע
און געלע ענעמעלען - דאס זענען
אונזערע יודישע סוחרים פון דער פרא-
ווינץ. אמאל האבען זיי אנדערש אויס-
געזעהן, נאך נאך די לעצטע געשעהע-
נישען, האבען זיי בטקומען אזא מראה,
און כדי זיי זאלען נישט פערלירען
געזאן פאר די צוקונפטיגע דורות, האב
איך זיי פעראייביגט אויף דער כא-
אינקע. דאס, וואס דאס, וואס זיי גע-
פונען זיך, איז הינטער און עס יאגט
א קעלט, מאכט נישט אויס - זיי הא-
בען זיך די לעצטע צייט שוין צוגע-

שלמה בן-מין א'נ'עולה פון אונגארן
בן-נו'ס טויטער קערפער, אדורכגע-
לעכערט פון קוילען איז געפינען גע-
ווארען נעבען דער קאלאניע ספדזשערא.
- דער 27 יעהריגער פולה פון
דייטשלאנד, ווערעט לעס איז דער-
שטענען געווארען יורד אראבער, בעת
ער איז געפאהרען אויף א מאטאציקל
קיין פאר וויסקין.
- אין סאטוויט-רוסלאנד ווערט פער-
צייכענט א פרישע כוואליע טויט-אוי-
טוילען, וואס זענען אויסגעפיהרט גע-
ווארען לויט אן אורטייל פון העכסטען
מיליטערישען געריכט אין מאסקווא.
פאר פערטע שפאנאזש און טערקארי-
טישע טעטיגקייט זענען דערשטענען גע-
ווארען: דער געווי. סאטוויטשער גע-
זאנדערטער אין ווארשא קאראכאן, דער
געווי. ספערטער פון צענטראלען אויס-
פיהר-קאמיטעט פון סאטוויט-רוסלאנד
יענקוירע, דער געווי. אמבאסאדאר אין
כינע און לעצטענס אין טערקיי, ארא-
כעלא-שוויי. און אנדערע אלע אנגע-
זעהנע פאליטעוויסטישע פיהרער.
- אין א מיגלער סאנאטאריעס איז
געשטארבען אין עלטער פון 73 יאהר
דער געווי. שפאן פון גענעראל-שטעג
פון דער דייטשער ארמיע בעת דעם
וועלט קריג גענ. לודענדארף. גענ. לו-
דענדארף איז געווען א פערביסענער
טונאיי-ישראל.
- אין צוזאמענהאנג מיט דער פער-
שארטער לאגע אויפ'ן ווייטען מורח
איז ענגלאנד צוגעטרעטען צו בויען
פארטימפאקאציעס אין איהר קאלאניע
האנג-קאנג, וואס גרעניצט זיך מיט
כינע.
דער ראט פון „באנק פאליטיק" האט
פערקלענערט דעם דיסקאנטא-פוס פון
5 ביז 4 און א האלב פראצענט. דער
נייער צינזע-פוס איז שוין אריין אין
קראפט. ווארשיינליך וועלען דעם דאזי-
גען בישישיל נאכטוהן די פרוואטע
בענק, ווייל אויך פ. ק. א. און ק. ק. א.
האבען פערקלענערט מיט א האלבן
פראצענט זייער צינזע-פוס.
- די דעפוסאטן פאלטישענאק האט
אריינגעטראגען אן אינטערעסאנטישע
פילדונגס-מיניסטער וועגען דעם, וואס
די שול-יונגען ווערט אויסגענוצט דורך
פאליטישע פארטייען צו פיקעטירען
יודישע געשעפטען, פערשפרייטען א-
טיסעמיטישע אויפארפען א. א. וו. אזא
טעטיגקייט איז געווענדיג געגען גע-
זען. די דעפוסאטען פונעם דעריבער
דעם מיניסטער, וואס ער האט בדעה
צו טוהן, כדי אויסצומיידען אפאלעט
אויף דער צוקונפט.

וואוינט צו דער דאזיגער לאגע און
לעבען דערמיט שוין אין פריידען.
כ'האב נאך אהלי - זאגט צום סוף
מין שכן - נאך עטליכע ליידיגע צוויי-
געלעך, נאך מאכט נישט, ווי וואר-
טען אויף זייער תיקון און מיט דער
צייט וועלען זיי אויך בעזעצט ווערען.
- פאר וועמען לאזט איהר - פארג
איך מין שכן - די דאזיגע ליידיגע
צווייגלעך, כ'מין וועמען ווילט איהר
דאס אויפהענגען? מין שכן נעמט
ארויס א לאנגען צעטיל און הויפט מיר
אן אינסערעכענען נעמען, ער האט עס
אבער אזוי שנעל געלעזען, אז נישט
אלע האב איך די מעגליכקייט צו גע-
דענקען, פיעל-ווייניג אבער דערמאן
איך זיך. אזוי, למשל, וויל ישראל יו-
דעל אויפהענגען איינעם, וועלכער האט
דער ערשטער אנגעצינדען דאס פייער
געגען יודען אין וועלט-מאטשטאג; דאן
וויל ער נאך אויפהענגען איינעם א
יודען, וועלכער וויל דאקא עקסמיטירען
א אינסטיטוציע, וואס גענעטעט זיך
מיט פערטיילען ברויט און חלה פאר
הונגערענע יודען, ווייטער א רייע יו-
דישע מוסרים, וועלכע נישט אכטפונדיג
אויף דער היינטיגער ביטערער צייט
פאר יודען, העלפען זיי נאך מיט מעהר
צו פערפונדערען אונזער לעבען, דאן
נאך א גאנצע רייע נעמען פון פער-
שיינען, דילעמאטען, כלל-טהווער און
אנדערע, וואס ס'וואלט נישט געשטאנד,
אז זיי זאלען הענגען...

שפעט אין אונזער האבען מיר זיך
געזענענט מיט אונזער שכן און ביים
אונזעקענען האבען מיר איהם הארגיג
געזאגט פאר דער איינלאדונג און
בעווינדערט דעם געשמאק פון ישראל
יודעל, וועלכער האט אזוי טרעפליך
און מיט פערשטאנד אויסגעפונען די
היינערהיגע כאאינקע...

סמאל.

באנערע

הבִּלְגָה...

כִּבְיָן גִּישַׁם מִסְפִּים מִסֵּד דִּי דְאִוְנַע,
וְהַעֲלֵם הָאֵלֶּטֶן, אִם נָאָר דִּי יִנְיֵנִס
יִוְרֵן, וְהַעֲלֵב וְהַרְצֵן עֲרֵמְאִידַעַם אִין
אִיךְ יִשְׂרָאֵל, דְּאַרְפֵּן אָנְגֵּרֻמוֹעַן וְהַ-
רְצֵן קִדּוּשֵׁם, אִיךְ הָאֵלֶּט, אִם אִיךְ דֵּא
אִין „נְלֹת“, אוֹיֵב אִיז לִידֵּם אֲנִיּוֹעַ,
דְּאַרְף עֲרֵינְיֵנְסֵרֵעִסִּבְנֵס וְהַרְצֵן אִין
דֵּר עִיסַט מִן דֵּר קִדּוּשִׁים, וְהַעֲלֵב
וְהַרְצֵן גִּישַׁם אָדֶר אִיסִּסְעִרִּסֵּן
גִּישַׁם אִיסִּסְעִרֵּן עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, וְהִילֵּל דֵּר

דער מעד. נ. פערשטיין (ספעציעלע פארשטייטלעכע זאכן)

וואס דארף יעדער מענטש וויסען וועגען דער קרענקייט (ראק)

1.

ווער עס אינעם ערשטן זיך מיט דער סטאטיסטיק פון דער מענטשן-שטערב-ליכטיק פון די לעצטע יאָהרען, קען מעסטערעלעך, אז 10 פראצענט מענטשן אויף דער גאנצער ערד שטארבען פון קרעבס. אין מאנעכע לענדער, וואס האבען דערגרייכט א הויכע עקאנאמי-שע און קולטורעלע מדרגה, וואס שטע-הען אין דער שפיץ פון קאמף מיט סאציאלע קראנקייטען, איבערשטייגט די קרעבס-שטערבליכקייט די שטערב-ליכקייט דורך טווערקלאז. די סטא-טיסטיקען פון פערשידענע לענדער ווייזען אויף, אז די קרעבס-קראנקייט קומט יעצט מעהר צום פאָדערגרונד, אַטאַקירט די מענשהייט ווי פאר עטלי-כע דרייסיג יאָהרען. די געלערנטע זעהען אין קרעבס א גרויסע סכנה, און דארום האבען זיי ערקלערט דעם קרעבס א קאמף אויף לעבען און טויט. יעדעס לאנד אָרגאַניזירט מיט שטאַט-ליכער און פריוואטער הילף וויסענ-שאפטליכע צונעמערען צו דערגעהן די סיבות פונ'ם קרעבס און צו ערפינ-דען גייע הייל-מיטלען געגען 'איהם.

ביי יעדען וויסענשאפטליכען צענ-סער געפינט זיך אויך אַ בעראַט און הייל-אַרט, אין וועלכען מען געהאַט דעלט און היילט לויט די נייסטע מע-טאָדען אויף שטאַטיסטישע קאָסטען יעדען קרעבס-קראנקען, וואס איז נישט פער-מגלייך, וואס העכער אַ לאַנד סטעהט קולטורעל, אַלץ מעהר זאָרגט עס פאַר איהרע קראַנקע און בויט מעהר שפי-טעלער פאַר זיי.

מיט דער אינציאטיוו פונ'ם געזונד-וויסענ-מיניסטעריום, איינגעפירטעט גע-וואָרען אין כמעט יעדער גרויסער שטאָט אַ קרעבס-צענטער פאַר קרעבס-קראַנקע און אזא שטאָט ווי שטראַס-בורג (180,000 איינוואוינער) פערמאָנט שוין מעהר ראַדיום (דאס טייכערסטע מיטעל געגען קרעבס) ווי ווארשא און קראקא צוזאמען. עס ווערען איינגע-אַרבעט פאר דער בעפעלקערונג ספע-יעלע אויפפירונגס-קורסען ווי אויך

ענין, וואס ס'איז געווען גערעכט, אויב אַבער איך דערמאָן דאס, איז עס אַט צוליב פאָלגענדעס:

אין דער צייט פון די פיקעטען הא-בען זיך אַ קריסטען אָנגעהאלטען פון קימפן ביי יודען צוליב בושע, און אז זיי האבען שוין דוקא געוואלט קימפן ביים יודען, האבען זיי עס געטון נאך 7 א זייגער, ווען מען האט פערמאכט די געוועלבער און זיי זענען געגאנגען הינטען אַרום, אז מען זאָל זיי חס ושלום נישט זעהען. איינמאל אין אַרענד ווייזט מיר א בעקאנטער א רויטען אויסא, וועל-כער פאָהרט צו צו א יידיש געוועלעב און פון דאָרט קריכט אַרויס א דאמע, וועלכע קוקט זיך אַרום אין אלע זיי-טען און אנגעבערעט שליכט זי זיך אַריין דורך דער הינטער-טהיר אין א יודיש געוועלעב פון דער פרשטער אלע. - ווער איז די דאָזיגע דאָמ-פרעג איך? די דאָמ-ענטפערט מיר מיין בעקאנטער-איז א שניר פון יענער אנגעזעהענער פאמיליע, און אזוי ווי זי האט מורא געהאט צו קומען אין א יודיש געוועלעב, ווען די געוועלבער זענען אָפּען און די פיקעטניקעס זאָל 7 טעטיג, האט זי עס געטון נאך 7 אין אַוועק, ווען די פיקעטניקעס זע-נען שוין אַוועק.

האַב איך זיך געוואונדערט, וואס א שניר פון אַזע אנגעזעהענע יודישע פאמיליע, מען זי אפילו ווין א קריסטין, שטעמט זיך אויך...

זיי האבען זיך נישט געשעמט מען מוז מודה זיין על האמת, אז ס'האבען זיך פאַרט געטראָפּען קריסטען, וועלכע האבען טראָץ די פיקעטען זיך דאָך נישט געשעמט אריינגעזעהן אין יודישע געוועלבער. און נישט בלויז, וואס זיי האבען זיך נישט געשעמט, נאָר זיי האבען אפילו גאנץ שטח אַנ-געוידעלט די פיקעטניקעס און זיי אויסגע'מוסר'ט.

ספעציעלע האבען זיך אויסגעצייכענט

ביי פלאנצען און ביי פערשידענע חיות, ווי מיי, שטשווערס, קאנינען, הונד, ווי אויך ביי עופות. דער מענטשן-קרעבס איז נישט אנשטעקענד (מאנכע פאָרמען ביי קראַנקע זענען עס יא). ער איז נישט איבערטראַגבאר ווי מאַנ-כע קראַנקייטען אַזוי ווי טיפּוס, טי-בערקולאָז, דיפטעריע א.א. דער קרעבס איז אַבער פערערבאַר, דאס הייסט מען קען איהם ירש'נען אין די רעסטער אָדער נישט דירעקטער ליניע. ער טרעפט ביי מענער און פרויען נאך א געוויסען עלטער הייפערענליך צווישען 45 און 65 יאָהר. יונגע פערשטע ווי אויך קינדער זענען נישט גאַנץ פריי פון זיין סכנה. מאַנכע רא-סען און פעלקער צאָהלען א גרעסערען קרעבס-שטייגער ווי אַנדערע. אַזוי צום ביישפיל איז ביי אונז יודען די קרעבס קראנקייט מעהר פערשפרייט (הויפטזענליך דער מאַנען-און לעבער-קרעבס) ווי ביי אַנדערע פעלקער.

וואָס איז אזוינס די נאָטור פונ'ם קרעבס? דאס פאָלק שטעלט זיך פאַר דעם קרעבס אלס אַזע אַ פערעמד און לעבעדיג בעשעפעניש, וואס דרינגט פון דרויסען אַריין אין מענטשנס קער-פער און פערעט איהם אויף. דאס פאָלק אונטערשיידט זאָגאַר ביים קרעבס אַ ביסעלסאָליטעט, א מענעלע (די גוטע פאָרם) און א ווייבעלע (די שלעכטע פאָרם). די דאָזיגע אויפפאַסונג איז פאָלש. דער קרעבס איז אזא מין שלעכט געשוילעכץ וואס ענטשטעהט אין קער-פער און קען זיך ענטוויקלען אין זיי-נע פערשידענע אָרגאַנען. דאס געשווי-לעכץ האט א טענדענץ זיך צו צע-וואקסען און צו פערגרעסערען. דאס געשוילעכץ איז געבויט פון צעלען, וועלכע פארמירען אַ געוועב עהנליך צום געוועב פונ'ם אָרגאַן פון דעם קערפער. אין וועלכען דער קערפער ענטוויקעלט זיך, אזוי צום ביישפיל דער לעבער-קרעבס שטעלט פאַר אַ מאַסע, אַ געשוילעכץ, געבויט פון קראַנקע לעבער-צעלען, וועלכע אונ-טערשיידען זיך פון די נאָרמאלע דורך א ניי בעקומענער אייגענשאפט זיך צו פערמעהען אָהן אויפהער. די דאָזיגע ניי ענטשטאנענע מאַסע, וואקסענדיג פסדר, פערניכטעט און פערדערענט דאָס נאָרמאַלע געוועב פון דער לעבער, וועלכע פערלירט דאָדורף איהרע נאָר-מאַלע פונקציעס.

פסדר, ביז ער איז מיער געוואָרען און איז אוועק.

קין וואונדער איז נישט - דער ה' אַלמאן האט זיך מיט זיין אויפהי-רונג פערדינט א פיקעטניק...

אַט וואָס עס טהוירט וועה. אוראי איז עס א וועהטאג, וואס כלינגאנישע סמיקעס, נישטיגע קאָמעס, שטעלען זיך אוועק פאר יודישע גע-וועלבער און ווילען אומברענגען פאַ-זיעס, וואס זענען געבויט געוואָרען אין משך פון דורות מיט בלוט און שווייס. די כלינגאנעס פערשטעהען נישט, אז ווען זיי וועט שוין יא גע-לונגען אומצוברענגען א יודיש געשעפט, ווארפען זיי גלייכצייטיג א שטיין אין ווירטשאפטליכען לעבען פון פוילען, אויב אבער ס'טהוט שטאַרק וועה, איז דאס, וואס די מאכט, די אַרדנונגס-היסטעריע, קוקען זיך גלייכצייטיג צו דער-צו און רעאגירען נישט דערויף.

און נישט בלויז, וואס זיי פערלאָנגען נישט די פיקעטניקעס, וואס מאכען חרוב פוילען, נאָר פערקעהרט, ס'מאכט דעם איינדרוק, ווי רי פאָליציי וואָלט גענומען אין שוץ אַט די צושטערער פון ניי-אויפגעבויטען פוילען.

הונדערטער פאקטען קאן מען דער-צעלען, ווי אזוי די פיקעטניקעס ווענ-דען זיך פסדר צו דער פאָליציי מסר'נ-דיג, אז אַט דער יודישער געוועלעבניק שטערט דעם פיקעטניק אין זיין הוי-ליגער אַרבייט, אויף וועלכע די פא-ליציי רעאגירט שטאַרק, דהיינו, זי מאכט א פראָטאָקאָל דעם יודישען סוחר פאר שטערען זי עפענטליכע רוח אָדער פאר בעסטען פאל יאגט זי אַריין די סוחרים אין די געוועלבער, אונטער פערשידענע דראָהונגען.

אַז די פאָליציי, וועלכע אויך מיר האלטען אויס, די פאָליציי, וועלכע דאָך דינען דער גאנצער בעפעלקע-רונג, אַט די פאָליציי זאָל אונדירעקט נאָר זיין די בעשעצער פון די, וועל-כע אנארכיזירען דאס עפענטליכע לע-

דער שלעם צוג, מיט וועלכען די דעלעגאציע פון פראָווינץ-שטעטלע איז געמאכטען קיין ווארשא, האט געטראָפּעט, ווי א טערעפאכט. א גאנצע נאכט האט דער צוג זיך גע-שלעפט און כסדר געמאכט הפסקות. ביי דער קלענסטער סטאַנציע, א סימן פון א הייזעל, האט דער לאָקאָמאָטיוו זיך אָנגעשטעלט, זיך אויסגעהויבט ווי א זקן און ווייטער געטאַפּעט.

די סינף בעלי-בתיים, די שליחים פון קהל, זענען געוועסען אין דער באָהן-קיפּע, ווי אויף הייסע קוילען. זיי האבען זיך געוועזען און אויסגע-הויבען, זיך אָנגעקוקט מיט שטומע בליקען. דאָרטען, אין דערהיים-האט יעדען געיאָגט דער צו-ברענט א פייער! א שטעטלע געהט חס-והלילה אונטער! מען מוז איינרייסען, ווען די וואונד איז נאָך פריש!

- זאָ, ווי דאס געמיט, זאָ דאס שלייער! - האט זיך אָנגערופען דער אפטייקער חצי דייטש, חצי יודיש. צו אונזערע צוהת האבען מיר גע-דאָרט א שלעם צוג, מיט א ספעציע-לען אויטאָ האבען מיר געדאָרט פאהרען!

נו, יא-האָט אָנגעזיכטס גענומען, דער ראש-קהל-ווען ער וואָלט געגאנגען זאמלען איבער די הייזער אויף הוצאות-הדרך, וואָלט איהר געזעהען, ווי שווער, ווי מיט דער גרינגער גאַל איז אונז אָנגעקומען יעדער גראַשעל. קהל איז אַריים און געקוועהלט. בעלי-מלאכות האבען געוואָלט געבען און האבען נישט; גבירים, מ'שטיינענצואנט, ווא-רימען דאס לעצטע ביסעל ממתינים. דאס, וואס לאָזט מיך נישט רוהען אָנ: צי אונזער נסיעה וועט עפעס ברענ-נען! וועט אונזער מיה כאָטש זיין אנגעלייגט! ...

- דאס וועלכע טראַכט איך-האט זיך אנגערופען זעליק דער שניידער-צו וועמען וועלען מיר זיך באמת ווענדען אין ווארשא? ווער זענען אונזערע פאָרשטעהער? שפּעס רעדט מען וועגען א פאָלקס-קאָנגרעס, ליי-דער איז ער נאָך נישטא, און עס איז טאָקע זעהר נישט גוט...

- וואס הייסט? - האט ליב אייזען-סוחר, א שווארצער יוד מיט א מעכ-טיגער באָרד, א מאָך געטוהן מיט דער

בען אין פוילען, דאָס טהוט דאָפּעלט וועה...

דער אַריער-פאַרגאָרף אין "סאָוואַי"

לעולם האָב איך געמיינט, אז די דאָזיגע רעסטרעאָציע איז פולשטענדיג ליקווידירט געווארען, דערווייל ווייזט זיך אַבער אַרויס, אז זי האט נאָר ליקווידירט דעם פראָנט, דאס פנים, הינטען אַרום אַבער עקזיסטירט זי. און געוואוינען געווארען האָב איך פון דעם צוליב א מעשה שהיה.

אין ספעציעלע אומבאקאנטע וואוינט ביי שפּיל, דער ווארשאווער יוד ראלאנד, וועל-כער איז אַנאַלגענט פון דער אילומינירונג פאבריק "שוויטאָוויי" (הינטער מיט-קוב). איז דער דאָזיגער יוד יענע וואָך בעגעגענענדיג זיך מיט'ן קריס-טליכען דירעקטאָר פון דער אויבענ-דערמאנטער פאבריק, אַוועק אין דער רעסטרעאָציע פון "סאָוואַי". איידער זיי האבען זיך נאָך געוויזען אַוועקצו-זעצען, זענען צו זיי צוגעקומען צוויי דראָבעס און זיי אָנגעהויבען צו זיך-לען מיט די מיאָסטישע ווערטער, דער-ביי האבען זיי אויסגע'מוסר'ט דעם דירעקטאָר, הלמאי ער האט זיך ער-לויבט צו קומען צוזאמען מיט א יו-דען, און דעם יודען ווידער האבען זיי געדראהט מיט'ן לעבען, אויב ער וועט נישט זאָפּאַרט פערלאָזען דעם לאָקאַל.

קיום מיט'ן לעבען זענען די צוויי געסט אנטלאָפּען און ס'האט געדויערט א לענגערע צייט, ביז דער יוד רא-לאנד איז צו זיך געקומען פון שרעק.

ווי איהר זעהט, ווילען גאָרנישט די אייגענטימער פון דער רעסטרעאָציע "סאָוואַי", אז צו זאָלען אריינקומען יודען, והראיה, זיי האבען שוין דאָרט איינגעפיהרט דעם אַריער-פאַרגאָרף.

אַן מאָר ראַציען...

ווי ס'ווייזט אויס, זענען נאָך פער-האַנגען גענוג קריסטען, וועלכע די פי-

פראָווינצער דעלעגאציע (רעפאָרטאָזש)

האַנד-מיר וועלען געהן אין מיין צענ-טראַלע, זיי וועלען אונז שוין זאגען וואס צו טוהן!

- פאָרוואָס נישט אין מיין צענטראַל-לע? - האט געלאָזט הערען זיין קווי-שטיק קול'עפּעל חנינא דער מארק-פאהרער-איהר ליינעט צייטונגען אַבער נישט? וואָלט געווען אַנאַדערס, ווען עס וואָלט למשל, געשטאַנען געווארען א יודישע רעפּרעזענטאַנץ דורך א פאָלקס-קאָנגרעס, א גוטע און א פשוט-נע'אָדערס, איז עפעס אנדערש, אַבער, אַבער, אז מיר טאָפּען סיינטיסי אין דער פּינסטער...

אין די לעצטע שעה'ן פון דער נסיעה זענען זיי אזוי געוועסען, די פינף שליחים פון דער רואנירטרער עדה, זי מתחנן געווען, זיך געהאל-טען אין איין בערסטען און געזוכט צעות. אז דער צוג איז, מיט מול אָנגעקומען קיין ווארשא, האבען זיי נאָך אַלץ נישט געהאט קיין בעשלוס! צעבראָכענע און נישט אויסגעשלאָפענע זענען זיי ארויס אין דער פרעמדער שטאָט.

א טראמוויי האט זיי פון וואקאל צוגעפיהרט אויף גאַלעוויק, פון וואָגען עס צענעהען זיך פאַר פראָווינצער יודען די וועגען אין דער גרויסער שטאָט. זיי זענען אַריין אין אַנאַפּסיה, פערטרונקען א גלעזל וואַרימס און זיך אָנגעהויבען פרעגען ביי די פער-שידענע יודען אויך פראָווינצער אַנ-עצה. יעדען בעזונדער האבען זיי דערצעהלט וועגען די לעצטע עקסצע-סען און דער צוהערער האט זיי פער-גיטיגט מיט א זיפּץ, אויך דער איי-גענטימער פון דער טיי-האַלע, האט אראפגעלאָזט די הענד, ווי ער וואָלט גשוואַנט, קיין לייכטערע זאָך האט איהר מיך נישט צו פרעגען! ...

א שעה האט קאָנאָט א שעה און די דעלעגאציע איז געוועסען מיט דעם, וואס זי איז געקומען, אז דער קעל-נער האט זיך אונטערגעהערט וועגען וואס מען אַמפערט זיך, האט ער זיך אויף זיין שטייגער, דרייט געזאגט: - זאָל יעדער געהן צו זיין העל-פער, צו וועמען ער האט צוטריו! אויב עס וועט נישט שאָדען, וועט עס העלפען אוראי נישט...

מ. ק.

קסטען קאנען נישט איבערצייגען נאָר זיי געהען קומען דאָרט, וואו ס'איז דאָ גוטע סחורה און ביליג.

שפּאַצירען אַזוי עטליכע קריסטען און ווילען זיך איינקומען אויף יום-טוב, קומען זיי אקעגען עטליכע פי-קעטניקס און זינגען אַן די פאָטיריאַ-טישע לידלעך און הייסען זיי קומען פאַר א קריסטליכע פירמעס. שפּרינגט אונטער א יודישער ינגערמאַן און זאָגט צו זיי אַזוי: „פאַנאַווי! וואס הערט איהר דאָרט, וואָס זיי פלויידע-רען, בעסער קומט דאָרט, וואו ס'איז ביליג און דאס אָבערשפאַרטע געלד גיט אוועק אויף פ. ק. א.א. די קריס-טען האבען זיך אויף א מינוט איבער-געקוקט און איינער שרייט אויס: „וויצעטש, מאָר נאָך ראַציען". און באוהט הרגע זענען זיי טאָקי אריין אין א יודיש געשעפט און איינגעקויפט, וואס זיי האבען געדאָרט אויף יום טוב.

איבריגענס, האבען די פלאַקאָסטען און פלוג-בלעטלעך, וועלכע די יודישע סוחרים האבען די לעצטע טעג ארויס-געלאָזט, געפונען אַנאַבאָלאַנג ביי די קריסטליכע קונים, וועלכע האבען נאָכ'ן אַדווערטעיזען זיי, איינגעשטימט: „מאָלן ראַציען".

דאָס איז נישט קיין פראָגע...

א סך יודען פרעגען מיט איינאניע, פאָרוואָס מען האט אוועקגעשטעלט פי-קעטען דוקא ביי יודישע געוועלבער און נישט, זאָל מען זאגען, ביים א-זעלעט סקאַרדאָווי. אַה, טענה'ן די זעלבע יודען, ווען מען שטעלט אוועק ביים סקאַרדאָווי פיקעטען, אז מען זאָל נישט אַריינלאָזען קיין יודען, וואָלט גוט געווען.

זיי ווילען אַבער נישט פערשטעהן, די דאָזיגע קשיה - פרעגער, אז אין סקאַרדאָווי געט מען געלד פון יודען, און אין די געוועלבער ווילען די יו-דען געמפן געלד. אויב אויך, איז די דאָזיגע פראָגע, קיין פראָגע נישט...

לויטן

פון סוחרים און פאבריקאנטען = פערצינליכע

די מיטגלידער, וועלכע ווערן ערטיילט בחנם. דער סעקרעטאריאט נעמט אויך אן איינצאמלונגען אויף אויסצוקויפן פא-טענטען פאר די מיטגלידער, איינצא-לונגען ווערן אנגענומען ביזן 30-טען דעצעמבער 1937 י. בעזונדער ווערט אויסגעקויפט גע-מאכט, אז דער לעצטער טערמין פון אויסקויפן פאטענטען פליסט אב דעם 31-טען ד.ח. און נאכ'ן דאזיגען טערמין וועלען ליסטערטערן פון פינאנץ אַמט צווישנעלען פאטענטען, געגען די דאזיגע אונטערנעמונגען, וואס וועלען נישט בעזונדער קיין פאטענטען. דער טערמין פון בעלעגען אינדיוויד-וועלע בקשות וועגען הנחות ענדיגט זיך דעם 31 דעצעמבער ה.י.

Lekarz-Dentysta
Henryk Lejzerowicz
przeprowadził się
na ul. Aleja 32 m. 3
telef. 17-57.

די פערזאנלעכע פון סוחרים - פאבריקאנטען - פערצינליכע און טשענסטא-כאווער, אלע וועלכע שטעט 3-5 - און מורע איהרע מיטגלידער, אז די אינ-פארמאציע - פערזאנלעכע בלוגע די הנחות ביים אויסקויפן פאטענטען אויפ'ן יאהר 1938, וועלכע האט געזאלט פארקומען דעם 19 דעצעמבער ה.י. 3 א זייער נאכמיטאג איז נישט פארגע-קומען צוליב פערזענלעכע סיבות, נישט-געהענגיג פונ'ם פערצינליכע, צוליב דעם וועט די דאזיגע אינפארמאציע - פער-זאמלונג פארקומען זונטאג, דעם 26-טען דעצעמבער ה.י. 7 א זייער אווענד. די מיטגלידער ווערן דעריבער אין זייער אייגענעם אינטערעס געבעטען זיך צו מעלדען אינ'ם דערמאנטען טערמין אין לאקאל פון דער געזע-לשאפט. אונגעהענגיג פון דער דאזיגער אינ-פארמאציע - פערזאנלעכע בלוגע די הנחה-פאטענטען דורכ'ן סעקרעטאריאט פון דער געזעלשאפט אין די אַמט-שעה'ן פון 7-8,30 אַווענד, אויסער פרייטאג. אין סעקרעטאריאט געפינען זיך פא-טענטען דעקלאראציעס צום געברויך פון

פון וועלען

דורכפאל פון די ענדעקעס אין שטארט-ראט ביים וועלען א בירגערמייסטער

ראט געוועזען בעזעצט דורך אַסאָמע-ענדעקעס דורכ'ן מיט זייערע אָנהענג-ער, וועלכע האבען זיך געגרייט טרוי-מ-פאל צו עמפאנגען זייער בירגערמיי-סער געוועהלט מיט בלויז קריסטליכע שטימען. מען קען זיך פארשטעלען זייער מפלה, דערווייטענדיג זיך, אז דער איינציגער קאנדידאט סיי דאך האט אנגעצויגען קים 10 שטימען און די איבריגע זענען געפאלען ווייטע צעטלען. פאר גרויס פסע האט זיך ראטמאן וועגנאש אויפגעריסען פון ארט און ארויסגעפאלען שריינדע: א שטאנד צו זיצען אין אזא שטאדט-ראט, שטעט זיך! נאָפּיערע שרייט אויס (צו די זינגען, מה יפת! דאס שרייען האט אָבער גארנישט געענדערט די נידער-לאַגע און פאָרויפער וואליכנאווסקי שליסט מיט א טרויעריגע שטים די זיצונג.

ה' סידאק זאָל זיך האבען שפעטער געלאָזט הערען דורך זיין פערטערער, אז ער בעדויערט זעהר וואס ער האט זיך געלאָזט גארדען פון די ענדעקעס און נישט קאָנפערירט מיט יודען. עס איז אויך אנגעקומען בריף צו דער קהלה פון א געוויסען לעמלע און פון א געוויסען ראטענבערג פון גראַכאווער, וועלכע לויבען שטארק דעם בירגער-מייסטער סידאק אלס א ליבעראלען יודען פריינדליכען קריסט (ווי אַפּיסעל שפעט בעזונען).

צו די פרייע וועלען, וועלכע זא-לען פארקומען באלד נאך די חגאות זאָלען ווערען ארויסגעשטעלט די קאנ-דידעטען, דער ליבעראלער געווי-גערמייסטער פון ווערשאווער, ראיוווסקי ווי אויך סיליקאווסקי. עס איז א יס-אמרים, אז עס וועט ווערען ערקלערט א קאנקורס אויף א בירגערמייסטער.

פון פראקטארי, דאס צוליב מאַנעל אין בעזונען איז די ספראווע געגען יוזעק גראַק אַנאליסט...

אויפ'ן בית-המדרש הויף געשלאגען בחורים

דינסטאג אַווענד זענען אַריין אין בית-המדרש-הויף עטליכע שקצים און בעפאלען די בחורים וואס זיי האבען אָנגעטראָפּען. איין בחור האט בעקומען א שווע-רען קלאַפּ מיט אַנאליזען אין דער האַנד אריין און א צווייטער מיט א פויסט אין דער נאָז אַריין. די כוללזאָגעס זענען ענטקומען אינ-בעסטראפּט. דער בית-המדרש הויף שטעהט אַפּען פון דריי זייטען און איז א סך צוליב דעם א מקום מוכן לשורעניות.

פון וועלען

דורכפאל פון די ענדעקעס אין שטארט-ראט ביים וועלען א בירגערמייסטער

די ענדעקעס האבען דוקא געוואלט אָדורכפירען א בירגערמייסטער אָהן די הילף פון די יודען, אז די יודען זאָלען ווערען גענצליך אינגאנצער. זיי האבען געווארען אַנאליזע - נאָכדעם ווי ה' מאקעוויטש האט רע-זיגנירט - אויף דעם בעזונען. בירגער-מייסטער פון אַסאָמע-ענדעקעס (פּוילישער ווא-יעווארסטווע) ה' סידאק, צו וועלכען זיי האבען דעלעגירט 4 ראטמערער, אב אַנאליזע-ראטמאן דערונטער, אז ער זאָל בעזונען צו קאנדידירען אלס וועלענער בירגערמייסטער, נאָר מיט דעם בעדינגט אז אָהן יודען. זיי האבען צוזאמענגעקלאפערט אז 14 אונטערשריפטען אויף זייער ליסטע זייענדיג הונדערט פאָרשטענע זיכער, אז ער איז אדורכ'ן נישט געווען נאָר צו שטימען (הוויזוירט יאן באראנאו-סקי וועלכער שטעלט זיך ארויס אלס קאנדידאט אויפ'ן בירגערמייסטער-אַמט, זעהנדיג אין סידאק'ן זיין איינציגן ריזעל, האט פערפירט א פאפיר-קאמף געגען איהם אויף די גאנצע ברייט: געשריבען נאנצע בויגענס בריף צו די סטאראסטווא, וואָיעווארסטווא, אַרויסגעלאָזט אין שטאָדט אין די טוי-זענדער האלב מעטערדיגע פלוג בלעט-לעך געדרוקט אויף ביידע זייטען, וועל-כע ער האט אליין קאָלפאָרטירט. אין די אויפרישען איראָניזירט ער וואס די שטאָדט מוז אויטשרייבען א ביר-גערמייסטער פון די פרעמד. דאביי רוקט ער ארויס זיין קאנדידאטור, אויס-רעכענענדיג אין א פאָעטישע און פאָע-טישע שפראך זיינע גרויסע מעלות וואס ער בעזיצט, וואס ער וועט אלס בעזונען אויפגעשטעלט פאר די שטאָדט און פאר איהרע בירגער אָהן אונטער-שיד פון שטאָדט און גלויבען).

נחזור לענינו. זייענדיג זיכער, אין זייער זיג אויף די שטאָדט ראט זיצונג, וועלכע איז פאָרגעקומען פערג. דאָנער-שטאג, זענען די זאָלען פון שטאָדט-צוליב מאַנעל אין בעזונען...

דעם 11.11 האט פאָסירט פאָלגענדער כוללזאָגער פאָל. עטליכע שקצים האבען בעזונען מיט שטיינער יודל-שע יונגע לייט. א שטיין האט גע-טראָפּען אין אויג פון אהרן לעוואק-וויטש 16 יאהר אַלט פון רודזקא 1 און איהם שווער פערוואנדעט דאס אויג און איהם געמאכט פאָר א קא-ליקע.

דער געליטענער האט דערקענט אין יוזעק גראַק פון קרונקא נאָס דעם שיבער פון שטיין, עס זענען נאָך גע-ווען צוויי אַנערע עדות, וואס האבען קאָנפערירט דאס זעלבע ערקלערט. די זאָל איז איבערגעגאנגען צום פראקטארי. דעם 20.11 האט דער געליטע-נער בעקומען צוגעשיקט א טעלעגראם

na całym świecie
nie ma światła żarówek
Dekalumenowych
TUNGSRAM
z Duruskrotnym Drukikiem

Przedstawicielstwo i skład komisowy wyrobów „TUNGSRAM”
KATOWICE ul. Reymonta 6, telefon 328-88 (boczna ul. Wojewódzkiej)

צירקולאר וועגען הנחה-פאטענטען און זיינע וויכטיגסטע בעשטימונגען.

ערלעדיגען ביזן 1/4 1938, אויב די ביטע איז ביז דעם טערמין נישט ער-לעדיגט געווארען, ווערט דאס פער-רעכענט לטובת דעם שטייער-אַהלער. בעל-מלאכות, וואס ארבייטען אליין קענען בעפרייט ווערען פון אויסקויפן פאטענטען, כאלופניקעס וואס ארביי-טען מיט פאמיליען - מענשען אָדער מיט שטובען-מענשען זענען בעפרייט פון אויסקויפן פאטענטען (דו. א. 83 פא. 60.7 פון 27. נאָוועמבער).

דעם 24 ד.ח. וועלען די קאסעס פון באַנק פאָלסקי נישט זיין טעטיג

אין הסכם מיט דער פערשטענדיגונג צווישען דער פוילישער באַנק און די מלוכה'שע באַנק, וואס זענען פער-אליי-ניגט אינ'ם פערבאנד פון די פוילישע באַנק - וועלען די קאסעס פון באַנק פאָלסקי נישט זיין טעטיג דעם 24 ד.ח. אלס טאָג פון יום טוב פון די בענק.

צוליב דעם וועלען די וועקסלען, וואס זענען צאָהלאַר דעם 24 טען ד.ח. קע-נען אויסגעקויפט ווערען דעם 27-טען דעצעמבער 1937 י.

די שילער פון יוד. גימנאזיום-פאָר דער בעשפיינונג-אַקציע פון „טאָו”

די שילער פון יודישען גימנאזיום האבען צוגעשיקט דעם „טאָו” 42 זל. אויף דער בעשפיינונגס-אַקציע פאר אַרימע קינדער פון די פערטען צייט.

א יודישע טאָנץ-שולע אין טשענאָו

טאָנצען איז עמאַציע. יעדעס פאָלק האט זיינע אייגענארטיגע טענץ מיט אַנאליזענאָרטיגער בעדייטונג. אַנאָנצע-זעהן אָרט האבען טענץ פערנומען אין אלע צייטען ביי יודען. דורך טענץ איז געפערענט געווארען צום אויסרוק התלהבות, פרייד, ענשוואַנצונג און אויך טרויער. די בעסערע יונגענער וואס טאָנצע זעהן גערן האט נישט ביי אונז אין שטאָדט וואו זיך אויסצולעבען אין טאנצען, ווייל עס פעהלט זיי א געהע-ריגע פלאַצובאָקע מיט א בעסערער סביבה.

צו דעם צוועק ווערען איינגעפאָרענט דאָנסינגען מיט דער הילף און אונטער דער פערזענליכער אָנפירונג פון די-פאָמירטען קראָקאווער טאָנץ מייסטער מ. ביבולסקי, צייטווייליג אין לאָקאל פון „מכבי” שוין שבת, דעם 25 און זונטאג, דעם 26 ד.ח. אָנפאָנג פון 5 נאכמיטאג.

מען האט זיך בעזונט מיט'ן מיטעל פון גאָר תענית זיין, האט עס געהאט א קאָנצערט וויקונג. און טאקי דערפאר, ווייל עס האבען נאָר געפאָסט איין טייל יודען, די פרומע, היינט אָפער, ווען מען לאָזט נישט געהן אין די קינא'ס און צוקערניש, האט עס מעהר וויקונג, ווייל דאס ווערט אָנגעהויסען דורך אלע יודען: די פרייע ווילען נישט געהן און די פרומע געהן דאך נישט, קומט אויס, אז די מעטאָדע פון לעצטען טרויער האט מעהר בעדייטונג פון אַמאָליגען טרויער, אזוי איז עס-בעשטעטיגט א דרי-טער יוד, נישט געהן אין קינא, אין צוקערניש האט מעהר בעדייטונג, ווי פאָסטען. אפשר אַמאָל-זאגט ווייטער דערוועלבער יוד-האט פאָסטען געהאט מעהר וויקונג. בעזונתו הרבים אָפער, ווען די יונגענער געהט אנשטאט אין בית המדרש אין קינא, מוז מען אָנ-ווענדען אנדערע מיטלען, און אנדערע מעטאָדען.

טרויער-רויט אויס דער ערשטער יוד-דאס נישט געהן אין קינא אָדער אין א צוקערניש איז טאקי א טרויער-די פראגע איז נאָר פאָר וועמען דער טרויער איז. איך מיינ, אז די אייגענ-טימער פון די קינא'ס און די צוקער-ניש, אָט זיי האבען דעם אמת'ן טרויער...

סעם

ערלעדיגען ביזן 1/4 1938, אויב די ביטע איז ביז דעם טערמין נישט ער-לעדיגט געווארען, ווערט דאס פער-רעכענט לטובת דעם שטייער-אַהלער. בעל-מלאכות, וואס ארבייטען אליין קענען בעפרייט ווערען פון אויסקויפן פאטענטען, כאלופניקעס וואס ארביי-טען מיט פאמיליען - מענשען אָדער מיט שטובען-מענשען זענען בעפרייט פון אויסקויפן פאטענטען (דו. א. 83 פא. 60.7 פון 27. נאָוועמבער).

די אונטערנעמונגען וואס צאָהלען ריטשאלט קענען אויסקויפן א האלב-ע קאטעגאָריע אויב זיי זענען פער-רעכענט געווארען צו דער 2. גרופע, א גאנצע 4. - אויב צו דער 13. גרופע. פאר קאָלאָניאל - געוועלבער ווערט דער אומזאך פון סאלידע ארטיקלען נישט צוגערעכענט צום אלגעמיינעם אומזאך.

דאס איבערטראַגען די אונטערנע-מונג אָדער איבערשרייבען אויף א צווייטען נאָמען נעמט נישט אוועק די הנחות.

ווי מיר זעהען אלזא ברענגט דער היינערהינגער צירקולאר קיין שום עני-דערונגען נישט. דאס וואס דער ציר-קולאר זעהט פאָר אין 2, טייל, אז אויפ'ן סמך פון אינדיווידועלע ביטעס האט די פינאנץ-קאמער דאס רעכט צו אָנערקענען אועלכע הנחות, וועלכע דער צירקולאר זעהט נישט פאראויס איז יא עפ'ס נייט, אָבער פון דער פראקטיק ווייסען מיר, אז פון דעם וועט קיינער נישט געניסען. לויט דעם אויבען דערמאנטען, קע-נען זיך מיט ביטעס ווענדען וועגען (1) א האלבן פאטענט 4. קאט. אונ-טערנעמונגען וועלכער אַמאָץ אי-בערשטייגט נישט מיט פינעל פון 5.000 זל. (צ. ב. 6000, 2) א גאנצע 4. קאט. אויב דער אומזאך איבערשטייגט נישט פיל מעהר פון 15.000 ז. ב. 16.000 (3) א האלבן פאטענט דריטע קאט. אויב די אונטערנעמונג איז א קליי-נע און דער אומזאך איבערשטרייט 15000 זל. א.א.וו.

די גאסטראָנאָמישע אנשטאלטען זע-

1.

אויף א ספעציעלער פערזאמלונג איז ארומגעריסען און אויסגעקלערט געווארען דער צירקולאר פון פינאנץ מיניסטער-זם וועגען פאטענטען - הנחות אויפ'ן יאהר 1938, דער צירקולאר נ. ל. ד. פ. 37|39640 פון 26. נאָוועמבער 1937 דו. א. פא. 900 זעהט פאָר, אז א האלבן פאטענט פון 2. קאט. קענען אויסקויפן אונטערנעמונגען, וואס פיהרען א הורס מסחר און דער אומ-זאך פאר'ן יאהר 1936 איז פאטענט-שטעלט געווארען ביז 100.000 זל. א 3. קאט. פאטענט קענען אויס-קויפן די אונטערנעמונגען, וועלכער אומזאך פאר'ן יאהר 1936 איז פאטע-געשטעלט געווארען ביז 50.000 זל. א 4. קאט. קענען אויסקויפן די אלע אונטערנעמונגען, וועמענס אומ-זאך פאר'ן יאהר 1936 איז אָנגעשאצט געווארען ביז 15.000 זל.

א האלבן פאטענט 4. קאט. קענען אויסקויפן די אונטערנעמונגען, וועל-כער אומזאך פאר'ן יאהר 1936 איז אָנגעשאצט געווארען ביז 5000 זל. יעהרליך.

2.

אויפ'ן סמך פון אינדיווידועלע ביי-טעס האבען די שטייער - אַמטען דאס רעכט ערלויבען אויסקויפן א האלב-ען פאטענט 3. קאט. אנשטאט א גאנ-צע 3 קאטעגאָריע, א 4 קאט. אונ-שטאט א 3 און א האלב 4 אנשטאט א גאנצע 4 אין אלע פאלען וועלכע דער אָקולניק זעהט נישט פאָר.

דער שטייער-אַמט קען בעפרייטען פון אויסקויפן א פאטענט, אויב דער אומזאך בעטערעס ביז 2.000 זל. די פינאנץ-קאמערען בעזונען דאס רעכט אנערקענען די אלע הנחות וועל-כע דער צירקולאר זעהט נישט פאָר-אויס און דערלויבט נישט אויף דעם די שטייער-אַמטען.

מיר פראווען טרויער...

קליינער פעליטען

די יודישע ראטמער-קאָלאָ פון הי-גען שטאדט-ראט האט ארויסגעגעבען אַנאליזע פון דער יודישער בעפאל-קערונג וועגען דער פיקטען פלאַג, און צום סוף פראקטאמירען זיי א טרויער, וואס זאָל דויערען אזוי לאַנג, ווי לאַנג שוועלען שטעהן די פיקטען פאָר די געוועלבער. אַמאָל, ווען ס'איז געקומען א צרה אויף יודען, האט מען גאָר תענית געווען, מען האט זיך געפייניגט דאס לייב, געזאגט תהלים בצבור און די פאָר גראַשען, וואס מען האט זיך איי-געברענגט פון דער אכילה, האט מען געפונען צעטיילען אויף צדקה. אין די היינטיגע צייטען איז דאס גאָר תענית זיין נישט אזוי שטארק אין דער גאָר, הנהיג, אין די צייטען פון רעזיג, קינא און אַפּראָפּלאַנען איז פאָסטען נישט קיין ווירקאם מיטעל אָנצוהערנען קיין גזירות רעות, האט מען זיך גענומען צו אנדערע מיטלען דהיינו: מען פראוועט טרויער דערמיט, וואס מען זאָל אין משך פון דער צרה נישט בעוועגן קיין טעאטער, קינא און צוקערניש, און דאס איינגעשפא-רע געלד זאָל מען אַוועקגעבען פאָר די פוחרים, וועלכע האבען געליטען

אונגעהערטע יודענפרעסערישע פלוגבלעטער

אויף די טשענסטאָכאָווער גאָסען

ווי מיר האבען שוין געשריבען, האבען די פלוג-בלעטער, וואס זענען ארויסגעלאָזט געווארען אין גאָס דורך די יודישע סוחרים - אָרגאַניזאַציעס צו די פוילישע קאָנסומענטען, אין וועלכע ס'איז אָנגעווירען געווארען, אז די יעצטיגע באַקאַנט-אַקציע און פיקעטען האבען נאָר דעם איינציגען צוועק רייך צו מאכען אַ די קעשענעס פון מאנכע פוילישע סוחרים אויפ'ן חשבון פון די קאָנסומענטען און גלייכצייטיג איז אויפגערוקאָם געמאכט געווארען, אז קויפּען דאָרף מען דאָרט, וואו ס'איז ביליגער - די דאָזיגע פלוג-בלעטער האבען ארויסגערוּפּען גרויס קעס צווי-שען די פיהרער פון דער באַקאַנט-אַקציע. א סך קריסטליכע קאָנים, געמ-ליך, האבען איינגעזעהען, אז ווירקליך קריגט מען אין די יודישע געשעפטן סוחרים ביליגער און נישט רעכנענדיג זיך מיט די פיקעטען, האבען זיי פאָרט געקויפט אין די יודישע געוועלבער, די באַקאַנט-פיהרער האבען דעריבער, פרי אבזשוואַכען די ווירקונג פון די דערמאנטע פלוג - בלעטער, נעכטען ארויסגעלאָזט העסליכע יודען-פרעסערי-

שע פלוג-בלעטער, אין וועלכע עס ווערע אויף אנ'אונגעהערטען אופן בע-ליידיגט דאס יודענטום. אונטער א שרייענדען קעפּל: „יודע-סום איז א קראַנקהייט“, ווערען די יודען אָנגערופּען: „שאַראַיעס“, פא-סערס, גנבים א. א. וו.

די דאָזיגע פלוג-בלעטלעך, וועלכע זענען אונטערגעשריבען דורך דער ענ-דעקישער פאָרטיי אין טשענסטאָכאָו, זענען נעכטען פערשפרייט געווארען דורך די פיקעטשטאָרעס אין א סך טייערענדער עקזעמפלאַרען און געשאפען א דענערווירענדע שטימונג.

פיקעטען האבען זיך אזוי ווי ביז-איצט א א גאנצען טאָג געמונען פאר'ן רוב יודישע געוועלבער אין אגוור שטאָדט. די דאָזיגע „אידיעאליסטען“ האבען אויסער די פלוג-בלעטלעך, וועל-פע זיי האבען דערלאנגט יעדען אדורכ-געהענדען קריסט, אויך ווייטער געזויג-גען די בעקאנטע בעלידיגענדע לידלעך אויפ'ן אָרעס פון די יודען.

אזוי איז אַריבער דער 11-טער טאָג פון דער פיקעטען-פּרה.

פון דער קאָנסערענץ פון די קריסטליכע סוחרים אין דער סטאַראָסטווע

זיגען שטאַנדפונקט האט אונסערשטיצט ע. זאָשעצקי. דער סטאַראָסטע האט פערשפראַכען, אז ער וועט ביי דער מאַכט אונסער-שטיצען דעם שטאַנדפונקט פון קריסט-ליכען סוחר'סום צו שליסען די געשעפ-טען אין די ערב חגא-טעג פונקט אזוי ווי געווענהליך 7 אָווענד. די פראַגע פון האנדעל מיט דעוואַ-ציעס האט רעפערירט טש. גאַנציקי, שטיצענדיג די רעוואָלוציע, וואס איז אָנגענומען געווארען דורכ'ן מאָניסטראַט ביים אנטייל פון דער אָרטיגער מאַכט, צו קאָנצענטרירען דעם האנדעל אויפ'ן באַ-פאָרי מאַרק.

די פראַגע פון פרייז אויף ברויט אין שטאָדט און אין דאָרף, ווי אויך דאס טערעפענטליכען דעם פולען קלאַנג פון די קריסטליכע געמען אויף די קריסט-ליכע שילדען און די יודישע געמען אויף די יודישע שילדען האט רעפער-ירט פ. ד. ווילקאָשעווסקי. אין דער דאָזיגער פראַגע דאָרף די מאַכט זיך שטרענג האַלטען ביי די אָנגענומענע פאָרשוסטען.

אין די פרייע פאָרשלאַגען זענען בעריהרט געוואָרען די פראַגע פון קאָם-ביניומע געוועלבער, שנאָרעריי און דאס נישט מאַראַלישע אויספיהרען זיך פון די דאָיאָשקאָזעס.

צו די דאָזיגע אלע בעריהרטע פרא-גען האבען די פאָרשטעהער פון דער מאַכט מיט'ן סטאַראָסטע אין דער שפיץ זיך בעצויגען פאָזיטיוו און מיט צו-טרוי.

אַמט זיין טעטיגקאָרמאָל פון 9 ביו 11 פארמיטאָג, דעמועלבען טאָג וועלען אויך איינמאל אָנגעגעבען ווערען אַלער-ליי פאָסט זענדונגען.

די אַמט שעה'ן אין טעלעגראַף און טעלעפאָן בלייבען אָהן ענדערונג. גלייכצייטיג מאַכט אויספערקאָם דער היגער פאָסט אַמט, אז אין אייגענעם אינטערעס פון דער בעפעלקערונג דאָר-פען אלע פאָסט זענדונגען ווערען אָפּגע-געבען „ביון 22 ד. ח., פרי די פאָסט זאָל קענען זיי דעראַך איבערווירזען אויפ'ן געהעריגען אָדרעס ביז צו די חנאוה.

די טאָן-אַקציע פון זאַמלען מלבושים און שיד פאר שול-קינדער

אויפ'ן אָפּעל פון „טאָן“ צו די יודי-שע פרויוואַטע און געוועלשאפטליכע שולען צו אָרגאַניזירען א זאַמעל אַקציע פון מלבושים און שיד לטובת די אָרימע קינדער האבען זיך ביז יעצט וואָרעם אָנגערופּען די שולען: א.ג. פון ו. וויי-טשאַק און דאס גימנאַזיום פון ה' ד"ר אַקסער.

די אַקציע ווערט פאָרענטזעצט.

פון „בני ציון“

מאנטאג האט אונז בעזוכט ש. בער-מאן צ. ק. מיטגליד פון וועלט פער-באנד פון פוילען.

דער ח' גאָסט האט זיין אויפגע-טהאַלט געווינדעמס הייפּזעטליך אַר-גאַניזאַציע פראַגען ווי קאָנגרעס אק-ציע, וואָכענבלאַט, „די ציוניסטישע וועלט“ א. ד. גל.

מאָרגען, שבת 4 נאכמ. קומט פאָר א רעפּעראַט פון אינוש. יהודה האַ-ראַוויטש א. ר. ט. ז. דאס מיטעלאַ-טערישע געסאַ.

די לעצטענס פאָרגעקומענע אַלגע-מיינע פערזאמלונג האט געוועהלט א נייע פערזאמלונג פון סיני, וועלכע האט זיך קאָנסטאַטואירט אויף פאָל-גענדען אופן:

פרעזע-טש. אַדערבערג, סעקרעטאַר-מ. שנייער, קאָסירער-7. לוסטיגער, בעל-בית-ה. קאַלין, אקציעס-יוסף קויפּמאַן.

נדבות פאר דער געז. חומכי עניים

ה' וו. בענצאָוויטש כאָרזוך, צו דער יאהרצייט פֿון זיין פאָטער שלמה יצחק ז"ל 10 קילאָ ברויט, אָהנע גאַנצען 30 גר.

א נייער חיצע-פרעזעס פון היגען קריין-געריכט

אין געריכטס וועזען זענען בעשטימט געווארען גאַמינאַציעס און אָוואָנסען אויף קרוב 50 אַמטען, הן אין די הע-כערע אינסטאַנצען, הן אין די שטאָד-טישע געריכטען און רעזענטען. צווישען אנדערע איז דער ביז יעצטיגער וואַ-שאווער קריין ריכטער אָרגאַלד גאַמינירט געווארען אַלס וויצע-פרעזעס פון קריין-געריכט אין פיעטראָקאָו. ווי בעוואוסט, וועט וויצע-פרעזעס אָרגאַלד צוגעשטיילט 2.000 זל. געזאַמעלט זונטאָג אויף „גוויאָר-קע“ פאר די קינדער פון אַרבייטסלאָזע

די זונטאג'דיגע גאסען-זאַמלונג, אין וועלכער ס'האבען זיך בעסטייליגט אַלס זאַמלער פאָרשטעהער פון דער מאַכט און אָרגאַניזאַציעס האט געברענגט אַג-אימפאָנירענדען רעזולטאַט - ס'איז גע-זאַמעלט געווארען 2002 זל. 9 גר. ווי אויגען זאַמלונגען האבען געברענגט: איינע - 552 זל., די צווייטע - 758 זלאַטשעס.

לויט ווי די זאַמלער גיבען איבער,

ווערען קיין טשענסטאָכאָו און איבער-געמען דעם פאָרויץ פון דער שטראָף-אַבטיילונג פון דער טשענסטאָכאָווער אויסערשטאדטישער אַבטיילונג פונ'ם פיעטראָקאָווער קריין געריכט אויפ'ן אָרט פונ'ם נישט-לאָנג קיין לאָדז איבערגע-טראַגענעם וויצע-פרעזעס אַלשעוויטקי.

פאָסטענטען - הנהות פאר האַנד-ווערקער

דער יודישער האנדווערקער-פערבאַנד (אַלעע 12) מאַכט בעקאַנט די פעראי-טערעטישע מיטגלידער, אז לויט דער פעראַרדונג פון פינאַנץ מיניסטערוים זענען די בעזונדערע שטייער אַמטען בעפולמעכטיגט צו בעפרייען פון דער פליכט אויסצוקויפּען א פאָסטענט פון דער 8 טער קאמפּוטאריע אויפ'ן יאהר 1938, עווענטועל צו ערלויבען אויסצו-קויפּען א פאָסטענט פון דער 8 טער קא-טענאַריע פאר א האלבען פרייז, אזעל-כע האנדווערקער, וועלכע ארבייטען אַליין, אָהן שום געהילף.

דער צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטער-יום בנאָגע דעם פאָטענטען-אויסקויף פאר'ן יאהר 1938 זעהט אויך פאָר א רייע אנדערע הנהות.

די פעראיטערעטישע מיטגלידער, וועלכע ווילען געניסען פון די ערמאני-טע הנהות, דארפן אריינטראַגען ביטעס צו די ענטשפּרעכענדע שטייער-אַמטען שפעטסטענס ביז דעם 31 טען דעצעמ-בער 1937.

די ביטעס, וועלכע וועלען אריינגע-טראַגען ווערען נאך דעם דאזיגען טער-מיין, וועלען נישט גענומען ווערען אין אַכט.

גענויע אינפארמאַציעס און אַנוויי-זונגען בנאָגע די דערמאנטע פראגען ווערען ערטיילט אין סעקרעטאריאט פון פערבאנד (אַלעע 12).

פון „קרן קימת לישראל“

די הכנסות פאר'ן ערשטען קוואַר-טאָל תרצ"ח האבען בעטראַפּען: פּושקעס 876.88, פּערזאָדישע אַק-ציעס 453.28, נדרים 278.91, „מפעל הגלילה“ 263.10, שוהלען 113.10, קעריות 61.27, בלימעל טעג 48.98, חגי משפּחה 15.10, תרומת המטר 10.50, פערשירענס 9.90, ספר הזהב-4, תוים 2. - בטה"פ 2142.02

2.000 זל. געזאַמעלט זונטאָג אויף „גוויאָר-קע“ פאר די קינדער פון אַרבייטסלאָזע

האט קיינער זיך נישט אַבגעזאגט פון צו געבען זיין נדבה, אפילו אָרימע, וועלכע האבען געשפענדעט צו 5 גר. דער קאָמיטעס פאר ווינטער-הילף וועט פאר די דעוואלעטעז געלדער קויפּען א גרעסערע צאָהל פאַלטענס, אַנציער, טוועטערס א. א. וו. פאר די קינדער פון ארבייטסלאָזע. די פייער-ליכטיס פון אונאַנדערטיילען וועט פארקומען אָנהויב יאָנואַר.

ענטדעקט דעם מערדער פון דער לשחערין

די אויספאָרשונג, וואס ווערט גע-פיהרט ארום דעם מאָרד פון דער לשח-רעין, אַניבאַל גרושקאָ אין בור זאַפּיל-סקי, הינטער טשענסטאכאָו איז נע-קוינט געווארען מיט ערשלאָג.

צהערנעכטען האבען מיר מיטגעטיילט,

אז די פאָליציי האט ארעסטירט דעם פערדעכטיגען און אז די סיבות פון מאָרד זענען שוין בעקאנט.

איצט ווערט אונז מיטגעטיילט, אז דער מערדער איז שוין געווארען ענט-דעקט. דאס איז טאקי דערזעלבער פערדעכטיגער פערשוין, וועלכען די פאָליציי האט ארעסטירט אין בור-זא-פילסקי דער מערדער - וועמענס נאָמען ס'קען נאך פארלוויפּיג נישט פערעמענט-ליכט ווערען—איז געווארען איינגעזעצט אין דער טשענסטאָכאָווער תּיפּסה.

דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געווא-רען צוליב נקמה. דער אויספיהרער פון מאָרד שטאַמט פון די פערברעכערישע ספּערען; ער איז שוין געווען בעשטראַפּט מיט תּיפּסה פאר פּרובען צו ערמאָרדען אַ'אנדערע פּערזאָן, צו וועלכע ער האט געשאַסען פון א רעוואָלּווער.

די אויספאָרשונג ווערט פאָרענטזעצט, כדי אויפצוויקלען דעם קאָמפּליצירטען ענין און צו ענטדעקען דעם „שערברע-כער'ס שותפים.

פונ'ם יודאָאיסטישען צענטער

מאָרגען, שבת פונקטליך 3 א זייגער נאכמיטאָג קומט פאָר א מסבת עונג שבת מיט דער בעסטייליגונג פון פראַם. ב. וויינבערג, וועלכער וועט רעפער-ירען וועגען פּרש"ת השבוע.

פאַרבכעריי און כעמישע וועשעריי

BENETA
ב. יאָסעלעוויטשאַ 11
 (געגענאָמער. דעם געוועלכ פון דער קאָפּעלישאַרניע) קראַצענס ווערען געוואָשען מיט דויער-האַסטירען שפיגעל-גלאַנץ ספעציאַליטעט:

- אויפּפרישען (פארבען) לעדערנע קרטקעס,
- פארבען לויט מוסטערן,
- דעסאָרירען (ארויסנעמען) פּלעקען אָהן-האַשען אויפ'ן אָרט,
- זעמיס רייניגען און פאַסאַנירען קאפּעלדושן.

הוואָר, קינא

די גרעסטע סענסאַציע פון אלע צייטן!

Tarzan i Zielona Bogini

טאָזשאַנס אינטערעסאַנטע איבערלע-פּיננען. מיטרייענדער אינהאַלט! שפּאַנונג! אינטריגע!

אין די הויפט-ראַלען: דער שענסטער מאָנספּערשוין הערמאַן פּריקס און אולאַ האַלט. איבער'ן פראַגראַם.

Kino „LUNA“

דער נייעסטער פילם, אויסגעצייכענט אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אויסשטעלונג אין ווענעציע מיט מוסאָליני'ס פּרוין

SCYPION afrykański

אילוסטירט די היסט לעבע פון פיהרערס, זעלנער און סקלאַפען.

געוועהנליכע פרייזען.

Kino - Teatr „STYLOWY“
 Aleja 27.

קאָמף אויף לעבען און טויט! אויסגעצייכענטע דראַמאַ! צוויי מאָנספּערשויןען קעמפּען וועגען אַ פּרוין אין דער לעבעס דראַמאַ

TRUKSA

איבער'ן פראַגראַם: קלאַנג צוגאַבען.